

сплашат простолюдието, фанариотите си служат с анатемата: който бъде прокълнат от гръцки владика, той не се стопява в гроба си, не може да види лицето божие. Българският патриот иронизира това калугерско суеверие: сигурно египетските мумии са били прокълнати от египетските жреци, та не са се стопили“¹³.

Раковски следи внимателно развоя на църковната борба и я разглежда не само в тесните рамки на гръцко-българските отношения, а много по-широко, на фона на цялостното развитие на събитията в Османската империя, като взема предвид бързоменящата се обстановка, свързана със съперничеството между европейските сили. От Белград към Цариград към народните дейатели тече истинска река от писма с наставления, размишления, съображения и анализи на обстановката и произтичащите от нея задължения за народните ръководители в турската столица. „Високая порта чи е надъхана да пропусни раздвоение народа ни, то няма никакво съмнение и то е една от нейни политики“ - пише например в едно от писмата си Раковски и добавя: „Аз ако и да съм далеч от Цариграда, но виждам къту очи си тия работи!“¹⁴ Това не е само субективна констатация: действително Раковски показва такова познаване на обстановката в Цариград, като че ли не се е отделял оттам, сякаш ежедневно се среща с българите от столицата, участва в преговорите, наблюдава непосредствено ходовете на гръцката, турската и европейската политика. Той не само посочва опасностите, пътя, който трябва да се следва, политиката, която е най-добре да се води, но и се мъчи да вдъхне кураж, вяра, твърдост у сънародниците си. „Поздравете наши всички - пише например той в едно свое писмо - и кажете им с дързост и усърчение сичко ще ся свърши по желанию ни, ако постоянствуваме и ся вардими от междоусобни раздори и интриги, които неприятели ни ся трудят да впосеят между ни“¹⁵. За да вдъхне вяра в народа си във възможностите за успех, Раковски дава широко място във вестника си за всяка проява на народна решимост. Борбата е църковна, но българският родолюбец намира начин да посочи примери, които тласкат българите към твърдост, към решимост. Когато цариградските българи се противопоставят на опитите на турските власти, които, подкрепяни дори и от войсковы части, искат да наложат властта на Фенер, Раковски издава извънреден брой на „Дунавски лебед“, за да сподели със сънародниците си радостта от показаната твърдост. „Пример на наши цариградски братя нека служи всем и нека всеки истинен българин бѣди тъй дързостен за народное нам свято дело... Бѣдете съгласни и постоянни, въпрос ни е веке решен. Гонете черни предатели изпомежду си!“ - се провиква той във вестника си и чрез него призивът му стига до всички крайща на страната¹⁶. Като продължава в тази насока, другаде той учи: „Който умее да изчаква и да действа, когато трябва, който покаже присъствие духа и онзи, кой може да схваща всякоги благовременния минути, той всякоги успява“ - поучава опитният родолюбец¹⁷.

Раковски не пести нападите си против тези, които сътрудничат с фанариотите. Издаваният с материалната помощ на Патриаршията „Цариградски вестник“ и неговият редактор Александър Екзарх поради това са непрекъснато обект на изобличение и осмиване. „Цариградски вестник, тая фенерска подлога, продължава ъеще безсрамно да говори и тя за български народ и за негов духовен въпрос! какво голямо безчювство! Какви биволски дебелы очи!... Смейте се, люде!“¹⁸. Обект на нападки са и тези народни ръководители, които приемат примирителна насока в борбата. Такъв например за Раковски е Тодор Бурмов. В своя статия „Българските книжици и редактора им Бурмов“ пламенният патриот разобличава двусмислената линия на поведението¹⁹. Раковски не пощадява дори и народните представители, когато те проявяват някои колебания, изобличава ги в липса на твърдост, на далновидност, тогава когато не следват ясна линия на поведение. С цялата си дейност въобще той се стреми да внесе революционен дух в църковния въпрос, дух на безкомпромисна борба за тържеството